

De Nassau
Reader
VWO 4
Filmanalyse

Hoe verenig je in de filosofie het nuttige met het aangename?
Inderdaad: met een goede filosofische film. Film en filosofie gaan hand in hand met elkaar. Ze zijn niet los van elkaar te beschouwen. In elke goede film zit filosofie verborgen en bij elk filosofisch thema is wel een goede film gemaakt.

Joker, een
film waar
psychologie
en filosofie
samenkomen

Film en filosofie

Als het gaat om de combinatie van films en filosofie bestaan er zeker twee typen films: 1. Films die een filosofische kwestie als onderwerp hebben en dit met een beeldverhaal tot leven brengen. Voorbeelden hiervan zijn *The Matrix* (de vraag: 'wat is echt'); *Memento* (de logica van falend geheugen); *Inception* (de logica van dromen) of *Minority Report* (kun je verantwoordelijk zijn voor misdaden die je nog niet gepleegd hebt?). Zulke films vertellen vooral een filosofisch verhaal, waar de kijker diep over moet filosoferen. 2. Films die met hun verhaal iets filosofisch duidelijk maken, bijvoorbeeld over de liefde, vriendschap, vrijheid, misdaad, natuur, geluk, macht, vervreemding, genetische manipulatie of de tijd in heden/verleden en toekomst. De meeste films vallen in deze categorie. In deze praktische opdracht ga je kijken naar typische manieren waarop in films iets overgebracht wordt, en naar de manier waarop je als kijker erin slaagt dit te begrijpen. Je bespreekt de film op de eigen kwaliteit en waarde, en leert daar iets filosofisch van over film. Je leert film te benaderen als een artistiek onderwerp met filosofische relevantie, omdat het mensen aan het denken zet. Een onderzoek naar film als antwoord op een filosofische vraag of meerdere vragen. Films lossen de filosofische problemen misschien niet op! Maar ze kunnen die problemen wel op de meest indringende wijze aankaarten en tastbaar maken. En het is jouw taak om dat in deze praktische opdracht uit te leggen en te analyseren.

Je ziet in Star Wars het Goede, Het Kwade en The Chosen terug. De held in Star Wars wordt gestuurd door The Force, die zoekt naar balans. De held heeft daarbij niets te zeggen over zijn eigen lot.

STAR EPISODE X WARS

Darth Vader: Obi-Wan never told you what happened to your father.

Luke Skywalker: He told me enough! He told me you killed him!

Darth Vader: No. I am your father.

Luke Skywalker: No... that's not true! That's impossible!

EVERYBODY'S TALKING ABOUT IT!

It's Terrific!

**ORSON
WELLES**

**CITIZEN
KANE**

The Mercury Actors

JOSEPH COTTEN
DOROTHY COMINGORE

EVERETT SLOANE
RAY COLLINS
GEORGE COULOURIS
AGNES MOOREHEAD
PAUL STEWART
RUTH WARRICK
ERSKINE SANFORD
WILLIAM ALLAND

Werkwijze. Kies een film met tenminste 4 sterren (op een schaal van vijf)

Je moet in je onderzoek altijd een filosofische houding aannemen. Dit betekent een vragende houding waarin je open staat voor nieuwe ideeën. Met vragen kun je de film onderzoeken op filosofische ideeën, omdat een film als uitingsvorm van filosofie kan worden beschouwd. De verwondering als basis van de filosofie, waarbij je vanuit die verwondering een vraag formuleert. Je moet niet te snel tevreden zijn met antwoorden want antwoorden moeten de vraag verhelderen, maar hoeven geen definitieve antwoorden te zijn. Betrek ook altijd filosofen en filosofische stromingen bij je onderzoek. Zie je ruimte om filosofie toe te voegen doe dat dan ook. Dat mogen natuurlijk ook je eigen filosofische ideeën zijn. Het allerbelangrijkste is dat je eigen taal gebruikt in je filmanalyse. Zorg dat je begrijpt wat je schrijft en laat zien dat je begrippen of moeilijke woorden begrijpt. Begrijp je woorden niet gebruik ze dan ook niet. Gebruik boeken (ook je digitale boeken van H1 en H2) of tijdschriften uit de mediatheek. Er liggen Filosofie Magazines in de kast van de mediatheek en natuurlijk ook boeken in de filosofiekast. Je verslag van ongeveer 2500/4000 woorden moet je inleveren in de week voor de carnavalsvakantie. Je verslag moet aan de volgende eisen voldoen:

1. Kaft met naam, klas, docent, opdracht, inleverdatum en titel.
2. De getypte tekst in Arial 12.
3. Inleveren via Somtoday (voor plagiaatcontrole) en een papieren weergave van je verslag. Geen losse usb-sticks.
4. Zorg ervoor dat alles bij elkaar past, link dus zaken aan elkaar. Niet zomaar info bij elkaar zetten, maar denk na over wat je waar zet en waarom.
5. Maximaal met 2 personen
6. Weging 3x PO (en 1x presentatie als keuzeopdracht)
7. Minimaal 2500 woorden (één persoon) en 4000 woorden (twee personen). Maar meer woorden mag ook. Meer is namelijk vaak beter, omdat je meer aan het uitleggen bent.

De film gaat over Forrest Gump, een simpele ziel met een laag IQ. Hij vertelt ondertussen over zijn leven aan iedereen die op het bankje komt zitten...

*"My momma always said, life was like a box of chocolates.
You never know what you're gonna get."*

Beoordelingscriteria van de praktische opdracht

1. Verzorging	10p. (max.)	.....p.
2. Taalgebruik	20p.	.....p.
3. Inhoud	40p.	.....p.
4. Toegepaste kennis	10p.	.....p.
5. Originaliteit	10p.	.....p.
6. Conventies	10p.	.....p.
Totaal	100p.	Eindcijfer .....

Eternal sunshine of the
spotless mind

Ex Machina roept veel vragen op over de verhouding tussen mens en machine

The Notebook

So it's not gonna be easy. It's gonna be really hard. We're gonna have to work at this every day, but I want to do that because I want you. I want all of you, for ever, you and me, every day.

The Godfather wordt beschouwd als een van de beste films aller tijden.

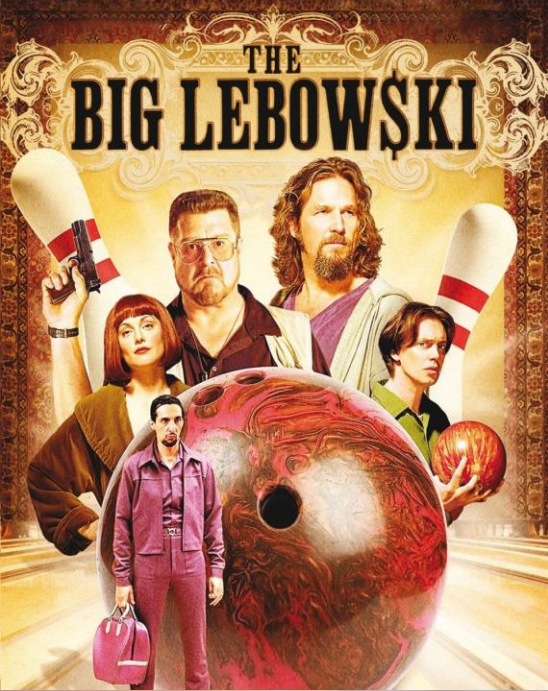
Apocalypse Now is een film die handelt over de strijd tussen Goed en Kwaad in het diepste binnenste van elk individu en speelt zich af tegen de achtergrond van de Vietnamoorlog

De film Wolf of Wallstreet is geïnspireerd op de herinneringen aan een effectenmakelaar die is beschuldigd van talloze misdaden die verband houden met geld.

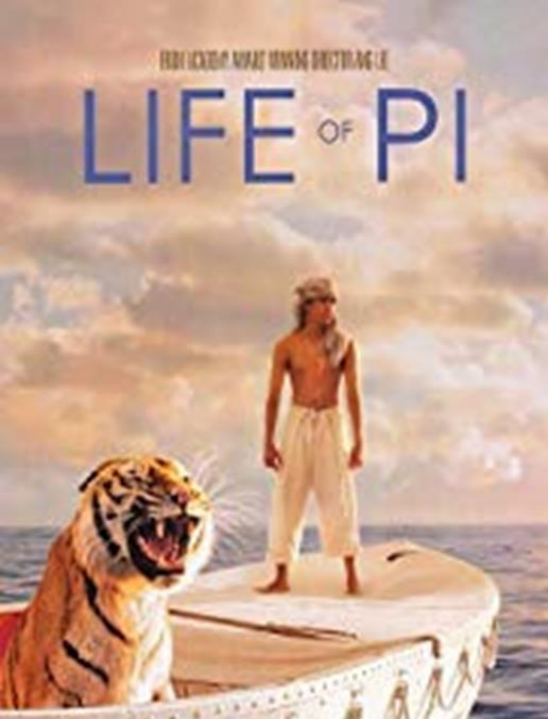
Het stappenplan voor een analyse in zeven stappen

1. Waar gaat de film over?

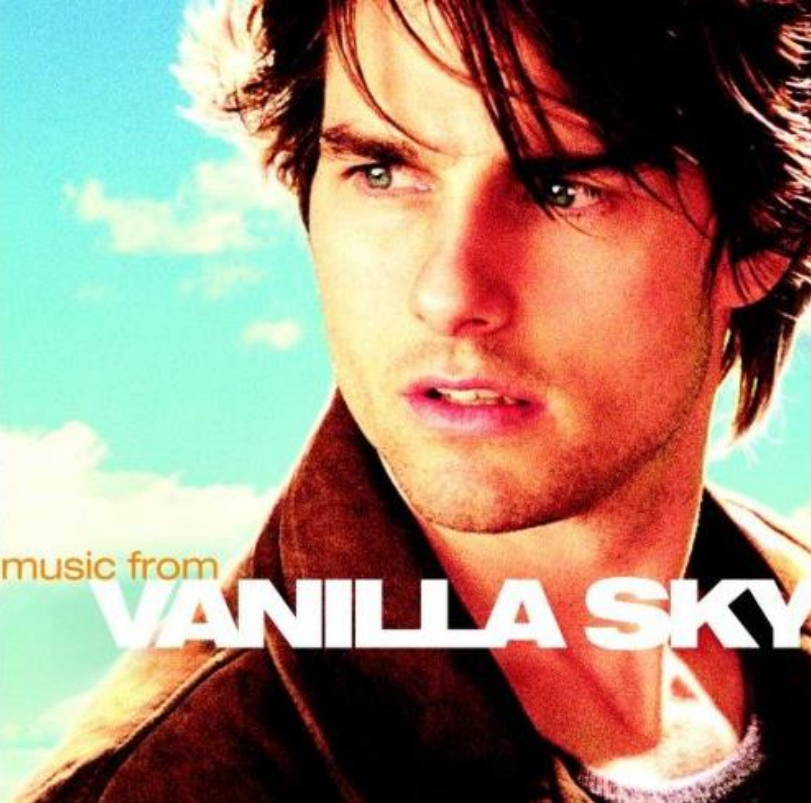
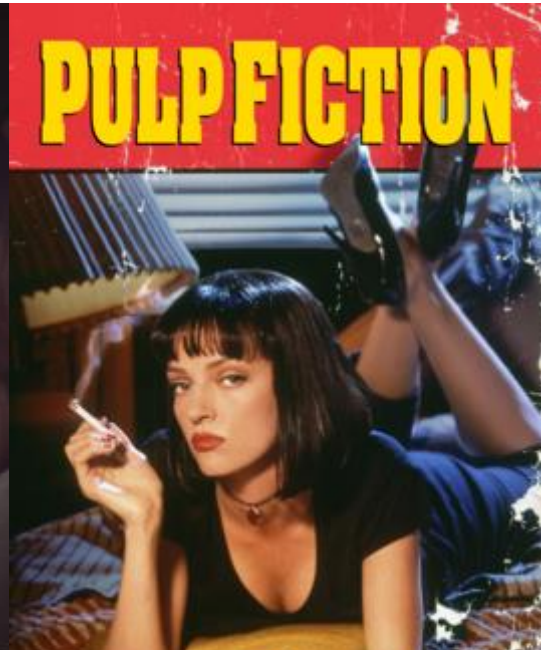
Onderwerp, thema, titelverklaring, genre, voorstelling, verhaal, sfeer, en titelverklaring

- Maak een **korte** samenvatting van het filmverhaal. Het is niet de bedoeling om een lange samenvatting te schrijven met een opsomming van feiten. Je moet samenvatten door eigen commentaar toe te voegen. Geef je eigen ideeën ook al in de samenvatting, zodat het jouw samenvatting is. Wat wordt er verteld? Wat is het onderwerp? Waar gaat het over? Meestal is er een doorlopend verhaal, er ontwikkelt zich van alles. Vrijwel elke filmvoorstelling heeft een titel, en soms ook een ondertitel, waarmee de makers zelf aangeven waar de film over gaat. Titels zijn bewust vormgegeven en dienen vaak als sfeerbepaler. Probeer bij alles wat je schrijft duidelijk te maken waarom het relevant is voor je verhaal.
- Tot welk genre behoort de film? Er zijn diverse basisgenres. Op Wikipedia staan veel verschillende filmgenres beschreven. Natuurlijk kunnen er ook meerdere genres in een film voorkomen. Je moet bij het bespreken van het genre van de film uitleggen waarom de film tot een specifiek filmgenre hoort en een meer uitvoerige bespreking geven van het filmgenre door de theorie te bespreken. Bewijs door een beschrijving te geven van het genre en de film als "bewijs" toe te voegen.
- Stel filosofische vragen aan jezelf. Waarom vond je de film zo mooi. Welk filosofisch vraag of probleem wordt er besproken. Heeft de film een morele of filosofische boodschap? Wat hebben filosofen en stromingen over het onderwerp te melden. Hoe wordt de toon gezet en aandacht gevraagd in het begin? Wat zijn de belangrijkste personages?
- Vanuit welk perspectief wordt het verhaal verteld? Met wie leef je mee? Wat wil de hoofdpersoon bereiken en welke obstakels moeten daarvoor worden overwonnen? Is er sprake van een 'goede' en een 'slechte' partij? Wat is het verhaal? Wat wil de film laten zien? Welke vragen en thema's staan centraal? In het verslag moet een filosoof en een stroming verwerkt worden. Bedenk dat het schrijven van een werkstuk lastig is, omdat je alles wat je schrijft en stelt moet uitleggen en toelichten. Zo kan je wel stellen dat een film over vriendschap gaat, maar dat moet je dan wel toelichten. En een film is natuurlijk alleen mooi en goed als je kunt uitleggen waarom.

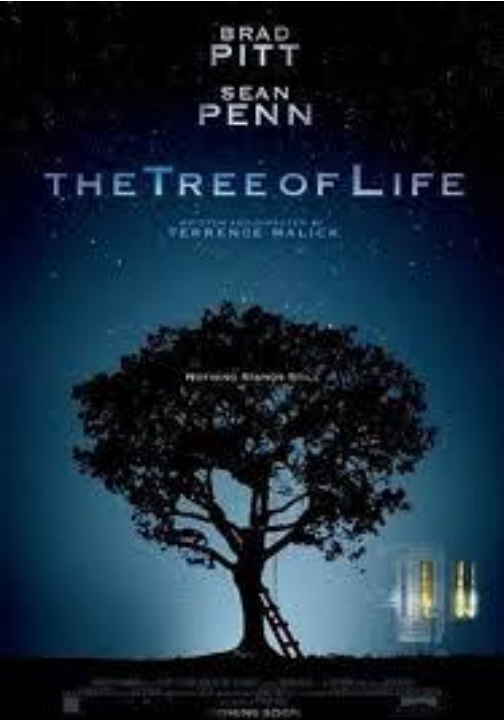

Filosofische films

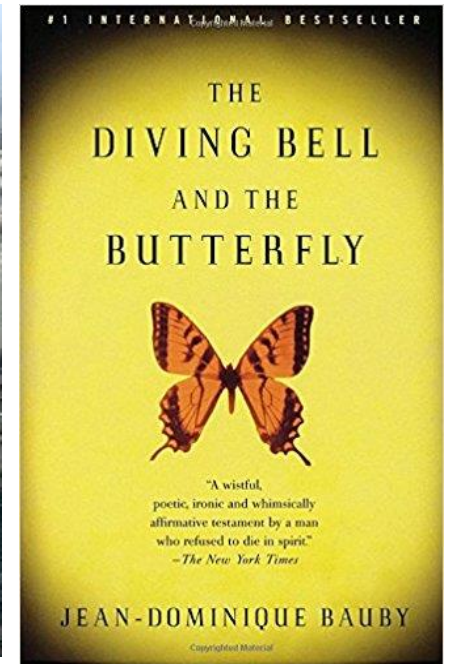
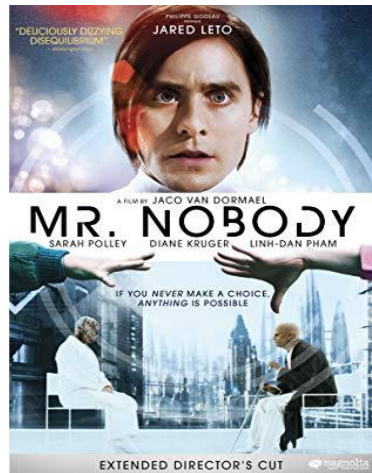
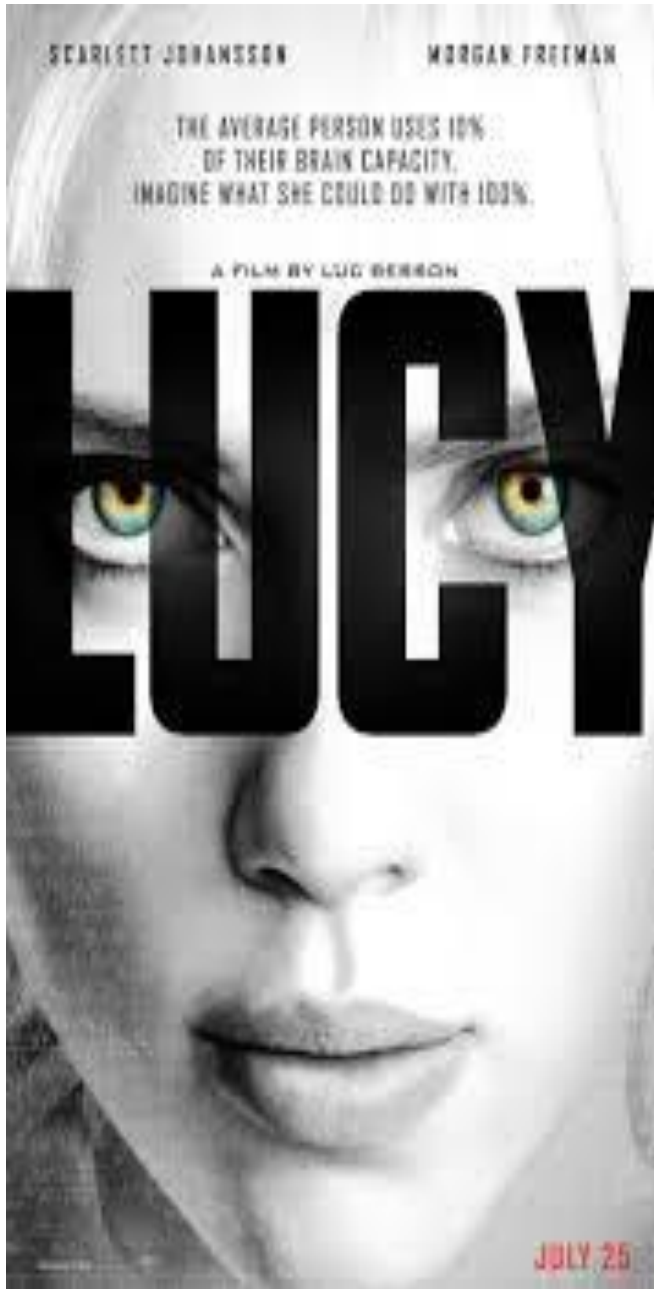
2. Ontwikkeling en personages

Welke situaties en gebeurtenissen spelen zich af? Waar gebeurt het? Wanneer? Welke personages spelen er in mee? Wat gebeurt er met die personages? Wat doen die personages? Waarom?

Er is altijd iets te zien en te horen. Verschillende personen willen verscheidene zaken bewerkstelligen. De camera registreert de gebeurtenissen, maar kan ook een persoon zijn die een rol speelt. Situaties en acties zijn op de meest uiteenlopende plaatsen waarneembaar. Ze spelen in het verleden, heden of toekomst. Dat kan ook door elkaar heen. Verhalen zijn verbonden met de culturen waarin mensen leven. Bespreek de personages uit de film en geef ze de psychologische diepgang die ze in de film krijgen. Hoe worden de personages uitgewerkt in de film? Beschrijf ze en geef ze inhoud. Op welke wijze kreeg je informatie over de hoofdpersonen? (Flashbacks, informatie van anderen, de wijze waarop anderen op de hoofdpersoon reageren). Maak een analyse van de persoon en gebruik elke keer de film als bewijs. Wat zijn de persoonlijkheden en karaktereigenschappen van de verschillende personages. Wordt er bijvoorbeeld onderscheid gemaakt tussen het subjectief en objectief perspectief. Bij subjectief perspectief kijkt de kijker mee met een van de personages. De kijker ziet wat het personage ziet. Dat heeft een groot effect op de kijker. Vaak is er sprake van een meervoudig (subjectief) perspectief, waarbij de kijker afwisselend meekijkt met verschillende personages, bijvoorbeeld de achtervolger en de achtervolgde.

De personages en ontwikkelingen in de film zijn ook weer te verbinden met commentaar van filosofen. Betrek ook theorie bij je personages. Je kunt met thema's uit de filosofie en met filosofen commentaar geven op de personages in de film. Wees niet bang om theorie uit de filosofie te gebruiken en op te nemen. Zie je bijvoorbeeld ideeën van de Romantiek terug in de film gebruik dan Rousseau en de theorie van de Romantiek om de film van filosofisch commentaar te voorzien. Dat geldt natuurlijk voor alle theorie die in de lessen besproken is. Voeg theorie toe waar mogelijk en leg met de theorie de personages uit met filosofisch commentaar.

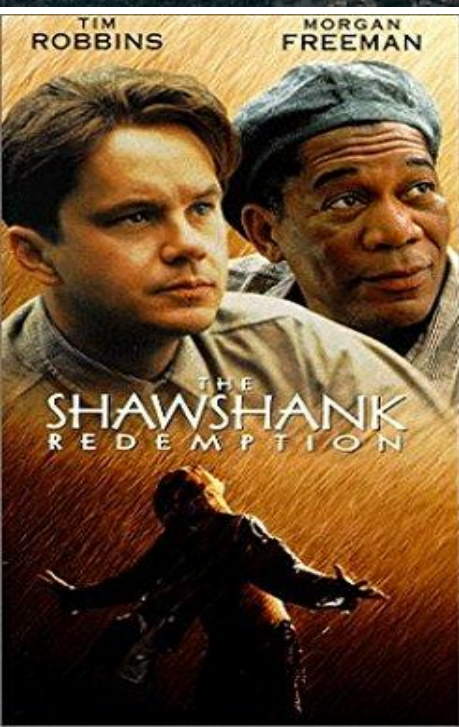

3. Wat is de boodschap en filosofie in de film?

De producent en regisseur maken een film met bepaalde bedoelingen en meningen. Naast geld verdienen, zodat ze er weer een kunnen maken, gaat het dan vooral over de eigen drijfveren. Die zijn vaak persoonlijk omdat een regisseur met een idee rondloopt. Het kan ook dat ze iets willen maken met bepaalde acteurs of de uitdaging om een bijzondere tekst, een moeilijk geacht boek te willen verfilmen. Filmmakers proberen van tevoren zo nauwkeurig mogelijk te bepalen welk effect ze willen bereiken. De bedoelingen blijken uit het verhaal zelf, interviews, voorbeschouwingen en voorfilmpjes (trailers) en kritieken. Veel films worden voor grote internationale publieksgroepen gemaakt. Hier kun je gaan filosoferen over de film. Bevat de film een morele boodschap. Welke filosofische ideeën zitten er in de film? Stel hiervoor filosofische vragen aan jezelf. Waarom vond je de film zo mooi. Welk filosofisch vraag of probleem wordt er besproken. Heeft de film een morele of filosofische boodschap? Wat hebben filosofen en stromingen over het onderwerp te melden. Hoe wordt de toon gezet en aandacht gevraagd in het begin? Wat zijn de belangrijkste personages? Vanuit welk perspectief wordt het verhaal verteld? Met wie leef je mee? Wat wil de hoofdpersoon bereiken en welke obstakels moeten daarvoor worden overwonnen? Is er sprake van een 'goede' en een 'slechte' partij? Wat is het verhaal? Wat wil de film laten zien? Welke vragen en thema's staan centraal?

In deze stap ga je ook weer in op de relatie tussen de film en filosofie. Het gaat er dus om, om de ideeën van de film duidelijk te maken. Welke boodschap en ideeën worden er in de film gecommuniceerd? Je analyse vereist creativiteit. Jij moet aan de hand van de thema's in de film filosofie betrekken in je praktische opdracht. Stel hiervoor vragen aan de film. Wat is de functie van ..... (bijvoorbeeld van het kwaad)? Waarom vond je de film zo mooi? Welke levensbeschouwelijke- en filosofische vragen worden er besproken? Heeft de film een morele of filosofische boodschap? Wat hebben filosofische stromingen als de romantiek, existentialisme, structuralisme, feminisme, filosofen of levensbeschouwelijke stromingen en religies over het onderwerp te melden? Leg uit waarom je een filosofische stroming of thema erbij haalt. Gebruik de verwondering als basis van de filosofie, waarbij je vanuit die verwondering een vraag onderzoekt. 'Hoe wordt liefde in een film besproken. Is het liefde, zoals Plato de liefde zag als eenwording van twee zielen (zoals in veel romantische films wordt verteld)? Gebruik boeken of tijdschriften uit de mediatheek. Er liggen Filosofie Magazines in de kast van de mediatheek en natuurlijk ook boeken in de filosofiekast. Je kunt natuurlijk ook uitvoeriger te werk gaan door bijvoorbeeld te discussiëren met andere mensen over de film, bijvoorbeeld op internetforums. Het belangrijkste is dat je schrijft vanuit een filosofische houding. Denk bij alles: 'heb ik het goed uitgelegd?'. En ook in deze stap geldt weer: voeg theorie uit de filosofie toe in je analyse. Vraag je docent om artikelen die bij je film past.

4. Wat is het belangrijkste thema/thema's in de film?

Had de regisseur een bepaalde bedoeling met de film? Wanneer het een verfilming van een boek is vind je dan, dat de film een eigen interpretatie van het boek is, of heeft de regisseur zoveel mogelijk de verhaallijn van het boek gevolgd? De thema's kunnen goed dienen voor het onderzoeken van een filosofische vraag. Een film met als thema 'liefde' kun je goed uitleggen aan de hand van filosofen die gefilosofeerd hebben over dat onderwerp. Is het liefde, zoals Plato de liefde zag als eenwording van twee zielen (zoals in veel romantische films wordt verteld)? Je moet dus ook hier weer theorie betrekken bij je analyse. Zoek aanvullende informatie op over het (filosofische) thema. Leg uit wat er filosofisch is aan het thema en betrek filosofen met verschillende ideeën bij je analyse. Welke ideeën van filosofen vind je terug in de film? Schrijf enkele paragrafen over de interessante elementen van de film die je ideeën kunnen onderbouwen.

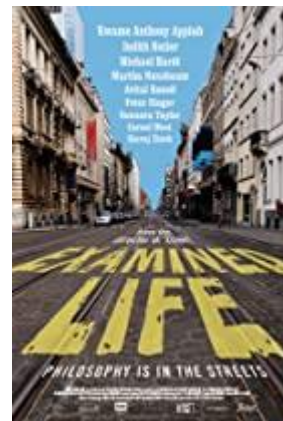
Bij de thema's passen ook de domeinen in de filosofie. Een thema als geluk past bij het domein ethiek. Zorg dan dat je het domein uitlegt in je onderzoek. Voeg de theorie toe die we hebben besproken in de les, maar niet alle theorie is besproken. Er zijn verschillende domeinen in de filosofie, zoals de sociale filosofie, kenleer, cultuurfilosofie die we niet hebben besproken, maar die je wel kunt opnemen in je onderzoek. Een filosofisch thema als macht past bijvoorbeeld bij het domein sociale filosofie (en bij antropologie). Kortom werk de filosofische thema's uit in deze stap en voeg theorie over domeinen, filosofische stromingen en filosofen toe waar dat mogelijk is. Gebruik de theorie die we in de lessen hebben etymologie. Begrippen en thema's kun je mooi gebruiken.

5. Wat vond je het boeiendste scenes in de film? Welke middelen heeft de regisseur volgens jou gebruikt om het boeiend te maken en welke daarvan waren het meest effectief? Welke scènes zijn je het meest bijgebleven? Beschrijf deze scènes met een uitleg en leg uit wat je boeiend vindt aan de scene(s). Let hier ook op de technische kant van de film. Hoe wordt er spanning overgebracht in de filmfragmenten? Wat is de invloed van licht en geluid? Welke invloed heeft muziek op de film en jouw scènes? Zijn de boeiende scènes interessant vanwege de filosofische ideeën? Probeer dit deel ook boeiend te schrijven door zaken goed en helder uitéén te zetten. Let ook hier weer op de relevantie. Maak relevant wat je schrijft door antwoord te geven op waarom vragen.

6. Wat vond je van de film? Vergelijk jouw mening over de film met een recensie die al over de film is geschreven. Maak voor de beoordeling van de film gebruik van de volgende punten. Geef een beargumenteerde mening en leg uit of de scènes filosofisch interessant zijn. Bespreek het acteerwerk, de regie, het camerawerk, de setting, en ga zo maar door. Gebruik heldere, onderhoudende taal zodat je lezers niet afhaken. Schrijf duidelijk en goed begrijpelijk, dus in een heldere en toegankelijke taal. Presenteer zowel de feiten als je mening. Je kunt bijvoorbeeld stellen: 'De barokke achtergrondmuziek contrasteerde pijnlijk met de setting in de 20e eeuw'. Dat is veel informatiever dan 'De muziek was een rare keuze voor deze film'. Vind je dat de regisseur geslaagd is in de uitwerking van het hoofdthema? Vind je de film geloofwaardig en wat zijn de sterke en zwakke punten? Beoordeel het spel van de acteurs. Speelden ze geloofwaardig? Geef een oordeel over het gebruik van licht, special effecten, muziek, make-up. Geef een oordeel over de uitwerking van de filosofische thema's. Vind je de film diepzinnig of juist oppervlakkig. Gebruik veel voorbeelden om je standpunten te ondersteunen. Als je een mening over de film hebt moet je altijd zorgen dat je dit kunt onderschrijven met een voorbeeld. Beschrijf de manier waarop de scènes eruit zien, de manier waarop een acteur acteerde, camerastandpunten enzovoort. Je kunt ook dialogen citeren om argumenten aan te dragen voor je standpunt. Op deze manier krijgen je lezers een idee van het gevoel van de film en je recenseert de film tegelijkertijd. Je mag ook meningen van recensenten uit kranten gebruiken om tegenover jouw mening te zetten. Je kunt het natuurlijk ook eens zijn met ideeën van anderen. Leg dat dan uit waarom jij het eens of oneens bent.

7. Conclusie. In de conclusie vertel je samenvattend of de film een filosofische film is, wat de boodschap is, en hoe de karakters in de film worden uitgewerkt. Daarnaast geef je zwakke en sterke punten aan van de film. De conclusie is dus een korte samenvatting van je onderzoek.

Praktische Opdracht Filosofie en film

RECENSIES

1. VPRO Cinema is het filmplatform van de Nederlandse publieke omroep VPRO. VPRO Cinema beheert de website cinema.nl, die filmnieuws, recensies en interviews bevat en verslag doet van filmfestivals in binnen- en buitenland. De website bevat een filmdatabase met meer dan 100.000 filmtitels en 300.000 personen.
2. Cinemagazine.nl is een filmsite met recensies van verschillende jaren.
3. KUTfilm.be is een onafhankelijk online filmmagazine dat sinds 1999 probeert om op een kritische maar leesbare manier aan filmkritiek en -berichtgeving te doen.
4. Moviemeter. Op deze site vind je informatie over films in de bioscoop, koopfilms, films op tv, en een compleet overzicht van Nederlandse on demand-diensten.
5. De Internet Movie Database (of kortweg IMDb) is een online databank met films, televisieseries, acteurs en videogames. IMDb werd in 1990 opgericht door Col Needham en is sinds 1998 in handen van Amazon.com. Op deze site wordt gerekend met een maximum van 10 sterren. De eis van vier sterren betekent op deze site dus 8 sterren.
6. De filmrecensies van dagbladen als de Volkskrant, AD, Trouw, NRC, Het Parool en BN de Stem zijn ook goed.
7. Filmtotaal is een online filmoverzicht en werkt met een 10 sterrenschaal voor de beoordeling van films.
8. kadaza.nl/filmnieuws geeft een overzicht van veel filmrecensie sites.

